

ORIGINAL RESEARCH PAPER

The effect of life insurance development on happiness indicators in selected countries

A. Shahabadi^{1,*}, A. Moradi², M.S. Seyed Rezaei³

¹ Department of Economics, Faculty of Economic and Social Sciences, Alzahra University, Tehran, Iran

² Department of Economics, Faculty of Management, Islamic Azad University of Arak, Arak, Iran

³ Department of Business Management, Faculty of Management, Islamic Azad University of Tehran, Tehran, Iran

ARTICLE INFO

Article History:

Received 16 January 2021

Revised 20 July 2021

Accepted 7 June 2021

Keywords:

Education

Happiness

Health

Life insurance

Safety

ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVES: Feeling happy plays a constructive role in ensuring the mental, physical and physical health of individuals and increasing their motivation and productivity. Hence, happiness has become one of the measures of sustainable development. In this regard, the present study examines the impact of life insurance on the 8 happiness indicators considered by the Legatum Institute (including economy, entrepreneurship, governance, education, health, safety and security, individual freedom and social capital) in selected countries during the period 2018- 2007.

METHODS: The research model was estimated using multivariate regression analysis, panel data approach and generalized torque method in 8 cases. In each case, one of the happiness indicators was used as a dependent variable in the model.

FINDINGS: The estimated results showed that the effect of life insurance development on all indicators of happiness in selected countries is positive and significant.

CONCLUSION: Life insurance should be designed in such a way that people according to their needs and priorities can use them in various aspects of daily life, including education, health, safety, entrepreneurship, etc., and increase their happiness. Representatives.

*Corresponding Author:

Email: a.shahabadi@alzahra.ac.ir

Phone: +9821 88058491

ORCID: 0000-0002-9316-8296

DOI: [10.22056/ijir.2021.03.01](https://doi.org/10.22056/ijir.2021.03.01)

This is an open access article under the CC BY license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

مقاله علمی

تأثیر توسعه بیمه‌های زندگی بر شاخص‌های خوشبختی در کشورهای منتخب

ابوالفضل شاه‌آبادی^{۱*}، علی مرادی^۲، مریم سادات سید رضایی^۳

^۱ گروه اقتصاد، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد، دانشگاه الزهراء(س)، تهران، ایران

^۲ گروه اقتصاد، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی اراک، اراک، ایران

^۳ گروه مدیریت بازرگانی، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی تهران، تهران، ایران

اطلاعات مقاله

تاریخ‌های مقاله:

تاریخ دریافت: ۲۷ دی ۱۳۹۹

تاریخ داوری: ۲۹ تیر ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش: ۱۷ خرداد ۱۴۰۰

کلمات کلیدی:

آموزش

ایمنی

بیمه‌های زندگی

خوشبختی

سلامت

چکیده:

پیشینه و اهداف: تحقیق حاضر با هدف تعیین تأثیر بیمه‌های زندگی بر ۸ شاخص خوشبختی مدنظر موسسه لگاتوم (شامل اقتصاد، کارآفرینی، حکمرانی، آموزش، سلامت، ایمنی و امنیت، آزادی فردی و سرمایه اجتماعی) در کشورهای منتخب طی دوره زمانی ۲۰۰۷-۲۰۱۸ انجام شده است.

روش‌شناسی: مدل تحقیق با استفاده از تحلیل رگرسیون چندمتغیره، رهیافت داده‌های تابلویی و روش گشتاورهای تعمیم‌یافته در ۸ حالت برآورد گردید. به این صورت که در هر حالت از یکی شاخص‌های خوشبختی به عنوان متغیر وابسته در مدل استفاده شد.

یافته‌ها: تأثیر توسعه بیمه‌های زندگی بر کلیه شاخص‌های خوشبختی در کشورهای منتخب مثبت و معنادار است. **نتیجه‌گیری:** با توجه به نتایج برآوردی پیشنهاد می‌شود بیمه‌های زندگی به گونه‌ای طراحی شوند که افراد متناسب با نیازها و اولویت‌های خود در شئون مختلف زندگی روزمره اعم از آموزش، سلامت، ایمنی، کارآفرینی و ... بتوانند از آنها استفاده کنند و خوشبختی خویش را بیشتر نمایند.

*نویسنده مسئول:

ایمیل: a.shahabadi@alzahra.ac.ir

تلفن: ۹۸۲۱ ۸۸۰۵۸۴۹۱+

ORCID: 0000-0002-9316-8296

DOI: 10.22056/ijir.2021.03.01

مبانی نظری پژوهش

برخلاف، نظریات اقتصاددانان کلاسیک که میزان رضایت آحاد جامعه از زندگی را با شاخص‌های عینی نظیر درآمد و مصرف ارزیابی می‌کردند. جریان جدیدی در علم اقتصاد شکل گرفته که در کنار شاخص‌های عینی، بر اندازه‌گیری رضایت از زندگی در قالب شاخص‌های ذهنی تأکید دارد و خوشبختی را معرف این نوع ارزیابی می‌داند. سابقه شکل‌گیری این جریان نیز به مطالعه (Easterlin, 2001) برمی‌گردد که با اخذ شاخص‌های ذهنی مورد استفاده روان‌شناسان نشان داد در کشورهای غربی علی‌رغم افزایش قابل ملاحظه درآمد سرانه طی چند دهه متوالی، رضایت از زندگی طی همین مدت افزایش نیافته و ثابت باقی مانده که در اقتصاد از این تناقض با نام معمای خوشبختی (Happiness Paradox) یا معمای (Easterlin, 2001) یاد می‌شود (Nili and Babazadeh Khorasani, 2014) و از آن پس، خوشبختی موضوع علم اقتصاد گرفته است.

منظور از خوشبختی نیز حالت روحی و روانی خاصی در فرد است که با احساسات ویژه‌ای همراه است. به‌عبارت دیگر، انسان پس از رسیدن به کمالات و اموری که با طبع و فطرت او سازگار است و خواسته‌ها و تمایلات او را تأمین می‌کند به حالتی دست می‌یابد که آن را خوشبختی گویند (Mahmoud Salehi, 2017).

اما، از نظر اقتصاددانان خوشبختی با لذت بردن، خشنودی و رفاه فرق واضح و مشخصی ندارد. به‌نحوی که (NG, 1997) خوشبختی را به رفاه تعبیر کرده است. از نظر (Oswald, 1997) نیز خوشبختی مترادف با لذت بردن و خشنودی است. (Easterlin, 2001) نیز از کلمات خوشبختی، سلامت ذهنی، مطلوبیت، خوشی و رفاه به جای یکدیگر استفاده نموده است (Falihi Pirbasti and Rahbarinezhad, 2012). تحقیق حاضر نیز از منظر اقتصاد به موضوع خوشبختی ورود نموده و به پیروی از (Rezaee et al., 2014) خوشبختی را نتیجه رضایت ذهنی آحاد یک جامعه از شرایط اقتصادی و خدمات مورد نیاز و امنیت و معیشت و کیفیت زندگی می‌داند. به‌عبارتی، خوشبختی را مفهومی چندبعدی و فراتر از ثروت و تولید ناخالص ملی می‌داند و از شاخص Legatum Prosperit برای سنجش این تلقی از خوشبختی استفاده نموده که معیار جامع و کامل‌تری برای ارزیابی مفهوم چندبعدی خوشبختی است.

زیرا، این موسسه، برای اندازه‌گیری میزان رضایت شهروندان یک کشور از زندگی، شاخصی به نام خوشبختی تعریف نموده که از دو بخش ثروت و سعادت تشکیل شده است. بنابراین، علاوه بر تولید ناخالص داخلی به عنوان نماد ثروت، از عواملی مانند سرمایه اجتماعی، سلامتی، آزادی سیاسی و... به عنوان نمادهای سعادت برای اندازه‌گیری خوشبختی ملی استفاده نموده که بر اساس تحقیقات صورت گرفته، بر کیفیت زندگی و میزان رضایت از آن تأثیر دارند. به‌عبارتی، هر کدام از این عوامل یکی از ابعاد اصلی خوشبختی را نشان می‌دهد. بنابراین، به زعم موسسه Legatum Prosperit، خوشبخت‌ترین ملل جهان، لزوماً آنهایی نیستند که تولید ناخالص داخلی بالاتری دارند؛ بلکه شهروندانی هستند که از آزادی، شادی

خوشبختی، اهمیت سطح رضایت افراد یک جامعه از شرایط اقتصادی و اجتماعی و خدمات مورد نیاز و امنیت و معیشت و... را نشان می‌دهد و نتایج مطالعات تجربی مختلف بیانگر آن است که افزایش خوشبختی در افزایش رشد اقتصادی جوامع نقش تعیین‌کننده‌ای دارد. زیرا، افزایش خوشبختی و احساس رضایت بیشتر از زندگی سبب بهبود هوش، توانایی، انگیزه و به دنبال آن افزایش بهره‌وری نیروی کار می‌گردد. بالعکس، غم و اندوه سبب بی‌تفاوتی و رخوت و به دنبال آن کاهش بهره‌وری نیروی کار می‌شود. بنابراین، در کشورهای با مردمان خوشبخت‌تر و دارای احساس رضایت بیشتر از زندگی، رشد اقتصادی نیز بالاتر است (Li and Lu, 2009). از این‌رو، طی سال‌های اخیر بررسی و تعیین عوامل مؤثر بر خوشبختی از اهمیت بالایی در مباحث اقتصادی برخوردار شده است.

از سویی، بیمه زندگی به عنوان ابزاری برای پوشش ریسک‌های پیش روی افراد و جبران زیان‌های مالی ناشی از حوادث مختلف نقش تعیین‌کننده‌ای در زندگی فردی افراد برای رسیدن به آرامش و احساس رضایت از زندگی و خوشبختی دارد. به‌علاوه، بیمه‌های زندگی با تجمیع پس‌اندازهای خرد افراد و خانوار و تشکیل و توزیع سرمایه‌ها در بخش‌های مختلف اقتصادی به ایجاد بستری آرام برای رشد و توسعه اقتصاد ملی کمک نموده و با افزایش درآمد سرانه و بهبود استانداردهای زندگی، رضایت افراد از زندگی و احساس خوشبختی را تقویت می‌نماید.

بنابراین، تحقیق حاضر سعی نموده تأثیر بیمه‌های زندگی بر شاخص‌های هشت‌گانه خوشبختی مدنظر موسسه Legatum Prosperit را در منتخبی از کشورهای درحال توسعه عضو OPEC و کشورهای توسعه‌یافته عضو شورای Nordtic طی بازه زمانی ۲۰۱۸-۲۰۰۷ بررسی و تعیین نماید. لذا، فرضیه‌های تحقیق به‌منظور دستیابی به این هدف به شرح موارد زیر می‌باشد.

- ✓ بیمه‌های زندگی بر شاخص اقتصاد در کشورهای منتخب تأثیر معناداری دارد.
- ✓ بیمه‌های زندگی بر شاخص کارآفرینی و فرصت در کشورهای منتخب تأثیر معناداری دارد.
- ✓ بیمه‌های زندگی بر شاخص حکمرانی در کشورهای منتخب تأثیر معناداری دارد.
- ✓ بیمه‌های زندگی بر شاخص آموزش در کشورهای منتخب تأثیر معناداری دارد.
- ✓ بیمه‌های زندگی بر شاخص سلامت در کشورهای منتخب تأثیر معناداری دارد.
- ✓ بیمه‌های زندگی بر شاخص ایمنی و امنیت در کشورهای منتخب تأثیر معناداری دارد.
- ✓ بیمه‌های زندگی بر شاخص آزادی فردی در کشورهای منتخب تأثیر معناداری دارد.
- ✓ بیمه‌های زندگی بر شاخص سرمایه اجتماعی در کشورهای منتخب تأثیر معناداری دارد.

کیفی آموزش و توسعه سرمایه انسانی با ایجاد فرصت‌های مناسب برای شهروندان به آنها در توسعه ظرفیت‌های فردی و ایفای نقش شمر ثمر اجتماعی کمک می‌کند و رضایت از زندگی و احساس خوشبختی آنها را افزایش می‌دهد.

سلامت: برخورداری از زیرساخت‌های قوی سلامت در یک کشور سبب افزایش سلامت ذهنی و فیزیکی شهروندان شده و لذت از زندگی و احساس خوشبختی آنها را افزایش می‌دهد. از این‌رو، شاخص فرعی سلامت عملکرد کشورها در سه حوزه کلیدی مرتبط با خوشبختی یعنی نتایج و وضعیت بهداشت پایه، زیرساخت‌های سلامتی و مراقبت پیشگیرانه و رضایت از سلامت فیزیکی و ذهنی را اندازه‌گیری می‌کند.

ایمنی و امنیت: بهبود امنیت ملی و ایمنی شخصی سبب افزایش رفاه اجتماعی و احساس خوشبختی بیشتر شهروندان می‌شود. از این‌رو، شاخص فرعی ایمنی و امنیت عملکرد کشورها در دو حوزه کلیدی مرتبط با خوشبختی یعنی امنیت ملی و ایمنی شخصی را اندازه‌گیری می‌کند.

آزادی‌های فردی: برخورداری از آزادی بیان، آزادی ابراز عقیده و پذیرش تنوع و تکرر عقاید در جامعه سبب افزایش رضایتمندی شهروندان از زندگی و احساس خوشبختی بیشتر می‌شود. از این‌رو، شاخص آزادی‌های فردی عملکرد یک کشور در دو حوزه کلیدی مرتبط با خوشبختی یعنی آزادی فردی و بردباری اجتماعی را اندازه‌گیری می‌کند.

سرمایه اجتماعی: برخورداری یک جامعه از شبکه‌های اجتماعی منسجم که حاصل اعتماد مردم به یکدیگر و مردم به حکومت و حکومت به مردم است در افزایش رضایتمندی شهروندان از زندگی و احساس خوشبختی بیشتر آنها نقش بسزایی دارد. از این‌رو، شاخص سرمایه اجتماعی عملکرد کشورها در دو حوزه کلیدی مرتبط با خوشبختی یعنی انسجام شبکه‌های اجتماعی و خانوادگی را اندازه‌گیری می‌کند.

بیمه‌های زندگی

بنابر تعریف، بیمه زندگی قراردادی است که بین شرکت بیمه و شخص بیمه‌گذار (یا ضامن وی) منعقد می‌شود و طبق آن بیمه‌گذار تعهد می‌کند مبالغی را به صورت مقرر در متن قرارداد طی زمان معین پرداخت نماید و متقابلاً شرکت بیمه موظف می‌شود پس از اتمام قرارداد و یا در صورت بروز وقایعی چون مرگ، ابتلا به بیماری لاعلاج و یا احتیاج شخص به مراقبت‌های پزشکی، سرمایه بیمه‌گذار را یکجا و یا به صورت مستمری به وی یا شخص ثالثی که او تعیین کرده، پرداخت نماید (Mahmoud Salehi, 2017).

بنابراین، بیمه زندگی ذیل بیمه‌های اشخاص دسته‌بندی می‌شود و برخلاف بیمه‌های اموال و مسئولیت، فاقد خصلت غرامتی است و دارای دو نوع پوشش سرمایه‌گذاری و درمانی می‌باشد. پوشش‌های سرمایه‌گذاری شامل دریافت وام از محل صندوق پس‌انداز (بدون ضامن) و دریافت سرمایه تجمیعی پس از اتمام مدت قرارداد به

سلامت و... بیشتری برخوردارند. همچنین، شاخص خوشبختی Legatum Prosperit به گونه‌ای طراحی شده که علاوه بر آثار شاخص‌های عینی و اقتصادی، آثار شاخص‌های ذهنی و غیراقتصادی نیز بر رضایت زندگی محاسبه شود. در محاسبه این شاخص، به هر کشور در هر شاخص فرعی نمره‌ای داده می‌شود که حاصل ترکیب عملکرد آن در متغیرهای مختلف و سطوح مختلف اهمیت آنهاست. سپس، میانگین نمره شاخص‌های فرعی که وزن مساوی دارند به عنوان نمره شاخص اصلی خوشبختی کشورها در نظر گرفته می‌شود و بر اساس آن، کشورها رتبه‌بندی می‌گردند. ارکان این شاخص به شرح زیر می‌باشند:

اقتصاد: افزایش درآمد سرانه باعث افزایش احساس خوشبختی می‌شود. از این‌رو شاخص فرعی اقتصاد عملکرد کشورها در چهار حوزه کلیدی مرتبط با خوشبختی یعنی سیاست‌های اقتصادی کلان، انتظارات و رضایتمندی از اقتصاد، بنیان‌هایی برای رشد و کارایی بخش مالی را اندازه‌گیری می‌کند و نشان می‌دهد نتایج سیاست‌های صحیح اقتصادی در سطح کلان بر سطح متوسط درآمد و خوشبختی اثر مثبت می‌گذارد. بر این اساس، افزایش سرمایه فیزیکی، رشد صادرات با فناوری بالا و افزایش رقابت‌پذیری در جذب سرمایه‌های خارجی و... به افزایش درآمد سرانه و افزایش خوشبختی کمک می‌کند.

کارآفرینی و فرصت: وجود شرایط مناسب برای کارآفرینی به شهروندان امکان می‌دهد تا ایده‌ها و فرصت‌های جدیدی را برای بهبود زندگی تعقیب کنند و به سطوح بالایی از درآمد و رفاه نائل شوند و احساس خوشبختی بیشتری نمایند. از این‌رو، شاخص فرعی کارآفرینی عملکرد کشورها در سه حوزه کلیدی مرتبط با خوشبختی یعنی محیط کارآفرینی، فعالیت‌های ابتکاری و دسترسی به فرصت را اندازه‌گیری نموده و نشان می‌دهد کاهش هزینه شروع کسب‌وکار، وجود درک مثبت از محیط کارآفرینی، توانایی تجاری‌سازی ابداعات و اختراعات و دسترسی به فرصت برابر و شایسته‌سالاری، رضایت شهروندان از زندگی را بالا برده و احساس خوشبختی آنها را افزایش می‌دهد.

حکمرانی: جوامعی که به خوبی اداره شوند شهروندان آنها احساس خوشبختی بیشتری می‌کنند. از این‌رو، شاخص فرعی حکمرانی عملکرد کشورها در سه حوزه کلیدی مرتبط با خوشبختی یعنی حکومت کارا و پاسخگو، انتخابات و مشارکت سیاسی منصفانه و حاکمیت قانون را اندازه‌گیری می‌کند و نشان می‌دهد حکومت‌های کارا، منصف و پاسخگو با افزایش اعتماد عمومی به شهروندان در دستیابی به سطح بالایی از رضایت از زندگی و احساس خوشبختی کمک می‌کنند.

آموزش: برخورداری از تحصیلات و آموزش بالا در افزایش رضایت شهروندان از زندگی و احساس خوشبختی آنها نقش سازنده‌ای دارد. از این‌رو، شاخص فرعی آموزش عملکرد کشورها در سه حوزه کلیدی مرتبط با خوشبختی یعنی دسترسی به آموزش، کیفیت آموزش و سرمایه انسانی را اندازه‌گیری می‌کند و نشان می‌دهد بهبود کمی و

همچنین، از آنجا که پذیرش خطر از مهم‌ترین خصوصیات کارآفرینان محسوب می‌شود. توسعه بیمه‌های زندگی با گسترش چتر حمایتی خود بر سر کارآفرینان، به آنها امکان می‌دهد تا خطرات موجود در تصمیم‌گیری‌های کارآفرینانه خود (مانند سرمایه‌گذاری در محصولات نوین، حضور در بازار جدید، استفاده از روش‌های جدید تولید و...) و آثار مخرب ناشی از آنها را مدیریت نمایند و کارآفرینی را توسعه دهند. به‌علاوه، بیمه به عنوان نهاد سرمایه‌گذار با کمک به تأمین مالی کارآفرینان، راه تشکیل سرمایه در حوزه کارآفرینی را هموار می‌سازد (Masci, 2013).

توسعه بیمه‌های زندگی با کاستن از بار وظایف تأمین رفاه اجتماعی دولت، منابع مالی در اختیار این نهاد برای اعمال حاکمیت کارآ و اثربخش در سایر حوزه‌ها را افزایش داده و به بهبود حکمرانی یاری می‌رساند (Shahabadi et al., 2017; OECD Secretariat, 2000). توسعه بیمه‌های زندگی، افراد و خانوار را قادر می‌سازد تا با دوراندیشی در تصمیم‌گیری‌های خود و پرهیز از انجام هزینه‌های غیرضروری فعلی، درآمد خود را جهت مصارف سرمایه‌ای آتی مانند پرداخت هزینه تحصیلات و مهارت‌آموزی خود و فرزندان ذخیره کنند و به بهبود سطح آموزش در جامعه کمک نمایند (Alcaraz et al., 2017). بسیاری از افراد و مخصوصاً سالمندان، تنها با اتکالی به درآمد قادر به تأمین هزینه‌های درمان و سلامتی نیستند. به‌علاوه، سیستم تأمین اجتماعی ملی، همه هزینه‌های پزشکی و مراقبت درمانی را پوشش نمی‌دهد. از این‌رو، پس‌انداز بخشی از درآمد در قالب بیمه‌های زندگی، توانگری مالی افراد در تأمین هزینه‌های بهداشتی و درمانی را در آینده افزایش داده و سلامت و امید به زندگی را در جامعه بهبود می‌بخشد (Wang and Lee, 2018; Levy and Meltzer, 2008). مهم‌ترین عملکرد بیمه زندگی، ارائه تمهیدات تسهیم ریسک، تقسیم ریسک و انتقال ریسک از افراد است که با پوشش خسارت هنگام بروز حوادث و برقراری مستمری یا پرداخت یکجای سرمایه پس از اتمام قرارداد عملی می‌شود و بیمه‌گذار یا بازماندگان وی را به طور نسبی قادر می‌سازد تا زندگی در مناطق با امنیت و ایمنی بالاتر را انتخاب کنند (Shahabadi, 2017; Li and Lu, 2009; OECD Secretariat, 2000; 2019).

بیمه‌های زندگی به‌گونه‌ای طراحی شده که سرمایه‌های کوچک افراد را پس‌انداز و برای آینده آنها سرمایه معتنا بهی فراهم می‌سازد و به آنها قدرت بیشتری می‌بخشد تا محل زندگی خود را بر اساس علایق فردی انتخاب نموده و آزادی خود را بیشینه نمایند. ضمناً، توسعه بیمه‌های زندگی اغلب توسط طبقات متوسط به بالا صورت می‌پذیرد که توانایی رفع نیازهای اولیه و ضروری را داشته و می‌توانند به نیازهای عالی از جمله آزادی فکر نموده و در جهت تحقق آنها تلاش نمایند (Huber et al., 1993). مزایای توسعه بیمه‌های زندگی تنها به ابعاد مادی و معیشتی زندگی انسان محدود نیست. بلکه، با افزایش منابع مالی در اختیار افراد، توانایی آنها برای مشارکت در امور خیریه، کمک به هموعان و ایجاد برابری و تحقق عدالت اجتماعی افزایش داده و سرمایه اجتماعی

صورت مستمری یا یکجا است. پوشش‌های درمانی نیز شامل پوشش امراض خاص، پوشش از کارافتادگی دائم و پوشش حادثه می‌باشد (Mahmoud Salehi, 2017).

برای ارزیابی عملکرد بیمه زندگی شاخص‌های متعددی تعریف شده که ضریب نفوذ بیمه زندگی (Life Insurance Penetration: Life business in % of GDP) و سرانه حق بیمه زندگی (Insurance per capita) از مهم‌ترین و کارآمدترین آنها به شمار می‌رود. ضریب نفوذ بیمه زندگی یا نسبت کل حق بیمه زندگی تولیدی یک کشور به تولید ناخالص داخلی آن کشور از شاخص‌های مهم جهت ارزیابی عملکرد بیمه زندگی است که ارتباط مأنوس و یا غیرمأنوس بیمه زندگی با اقتصاد یک کشور را نشان می‌دهد. سرانه حق بیمه زندگی یا نسبت کل حق بیمه زندگی تولیدی یک کشور به جمعیت آن کشور نیز دیگر شاخص مهم و کارآمد برای ارزیابی عملکرد صنعت بیمه زندگی است که سطح برخورداری آحاد یک جامعه از بیمه زندگی را نشان می‌دهد.

امروزه، بیمه‌های زندگی بزرگ‌ترین بخش از صنعت بیمه جهان و از ابزارهای مهم بسیج پس‌اندازهای خرد (حق بیمه) و هدایت آن به سمت مصارف سرمایه‌گذاری و ایجاد ظرفیت‌های اقتصادی است که ضمن تسهیل فرایند نیل به رشد و توسعه اقتصادی و افزایش رفاه اجتماعی کشورها، در سطح رفیع نیز می‌تواند دغدغه‌های آتی اشخاص را مرتفع سازد و نقش غیرقابل انکاری در افزایش خوشبختی آنها ایفا کند (Rao and Srinivasulu, 2013). همچنین، گسترش بیمه‌های زندگی می‌تواند از تعمیم شکاف طبقاتی جلوگیری نماید. زیرا، با فوت سرپرست خانوار از سقوط یک‌باره خانواده وی به ورطه فقر مطلق جلوگیری می‌کند (Momeni Vesalian, 2012). به‌علاوه، شرکت‌های بیمه با دریافت حق بیمه زندگی، پرداخت‌های خاصی را در آینده تعهد می‌کنند که بین دریافت حق بیمه و ایفای تعهدات، وقفه زمانی قابل ملاحظه‌ای وجود دارد و این شرکت‌های بیمه را قادر می‌سازد تا در فعالیت‌های اقتصادی مشارکت نموده و سرمایه‌گذاری را توسعه دهند. مضافاً، بیمه‌های زندگی با القای احساس بی‌نیازی به غیر، آرامش خاطر و افزایش روحیه را به ارمغان آورده و زمینه‌ساز تلاش بیشتر در اشخاص جهت ایجاد جامعه‌ای سالم می‌شود.

سازوکار تأثیر بیمه‌های زندگی بر شاخص‌های خوشبختی

به‌طور مشخص، توسعه بیمه‌های زندگی با پوشش زیان‌های بزرگ، بی‌قاعده و نامعلوم بیمه‌گذاران و پرداخت خسارت به آنان، امنیت سرمایه‌گذاری را تضمین، انباشت سرمایه را تسهیل و رشد اقتصادی را افزایش می‌دهد (Peleckiene et al., 2019). از سویی، توسعه بیمه‌های زندگی از طریق تجمیع پس‌اندازهای خرد افراد و تخصیص بهینه آنها به طرح‌های سرمایه‌گذاری، مشکل تأمین مالی و کسری نقدینگی فعالیت‌های اقتصادی را به صورت آسان و کم هزینه فراهم می‌کند و با افزایش رشد اقتصادی، رشد درآمد سرانه و احساس رضایت بیشتر از زندگی منجر به بهبود خوشبختی ملی می‌شود (Ul Din et al., 2017).

را بهبود می‌بخشد.

نتایج نشان داد هزینه‌های اجتماعی دولت در بهبود رفاه عمومی کشورهای در حال توسعه نقش مهمی دارد.

Ul Din et al. (2017) تأثیر بیمه‌های پزشکی بر وضعیت سلامت سالمندان و رضایت آنها از زندگی را در چین مورد بررسی قرار داده‌اند و نتیجه گرفته‌اند بیمه پزشکی شهروندان شهری، بیمه درمانی شهرداری‌ها و بیمه درمانی جدید تعاونی روستایی موجب بهبود وضعیت سلامت و رضایت از زندگی سالمندان شده است.

Jalili Kamju and Nademi (2019) تأثیر نابرابری درآمد بر نابرابری شادی در ایران را در قالب رگرسیون آستانه‌ای برای دوره ۱۳۹۳-۱۳۵۲ بررسی کرده‌اند. نتایج نشان داد نابرابری توزیع درآمد بر نابرابری شادی تأثیر غیرخطی-آستانه‌ای دارد. به طوری که نظریه هرم معکوس Maslow مبنی بر تأثیر نابرابری درآمدی بر شادی در مقاطع بالای هرم معکوس تأیید شد.

Rafeei and Sayadi (2018) رابطه کوتاه‌مدت و بلندمدت بین سیاست‌های مالی دولت (تغییر در مخارج جاری و عمرانی) و رفاه اجتماعی در ایران را طی دوره ۱۳۹۳-۱۳۵۰ بررسی کرده‌اند. نتایج نشان داد در کوتاه‌مدت، مخارج جاری دولت با رفاه اقتصادی رابطه معکوس و مخارج عمرانی با رفاه اقتصادی رابطه مستقیم دارند. اما در بلندمدت، مخارج جاری با رفاه اجتماعی رابطه مستقیم و متغیر مخارج عمرانی با رفاه اجتماعی رابطه معکوس دارد. این نتایج با حقایق آشکار شده سیاست‌های مالی دولت در ایران از جمله ناکارآمدی بودجه عمرانی دولت در تأمین اهداف توسعه‌ای و ایجاد رفاه سازگار است.

Shahabadi et al. (2017) تأثیر مدیریت منابع طبیعی بر شاخص خوشبختی در کشورهای منتخب اوپک و نروژ را به عنوان یکی از خوشبخت‌ترین کشورهای جهان طی دوره زمانی ۲۰۱۴-۲۰۱۱ بررسی و مقایسه کرده‌اند. آمار منتشره از شاخص خوشبختی توسط موسسه Legatum Prosperit نشان داد کشورهای منتخب اوپک با نروژ فاصله زیادی دارند. بررسی ضریب همبستگی نیز نشان داد بین رتبه شاخص‌های خوشبختی و مدیریت منابع طبیعی در کشورهای منتخب اوپک یک رابطه قوی و منفی وجود دارد. به گونه‌ای که ضریب همبستگی بین رتبه شاخص کلی خوشبختی و مدیریت منابع طبیعی در کشورهای منتخب اوپک ۰/۹۱- است.

Hajitabar et al. (2016) تأثیر بیمه درمان تکمیلی بر کیفیت زندگی خانوار را در نمونه‌ای آماری شامل ۳۸۰ خانوار ساکن شهرستان بابل در قالب دو گروه تحت پوشش بیمه‌های درمان تکمیلی و عدم پوشش بیمه تکمیلی بررسی کرده‌اند. نتایج نشان داد دارا بودن بیمه تکمیلی بر افزایش سطح کیفیت زندگی خانوار تأثیر دارد.

Jahani and Dehghani (2015) با روش‌های اقتصادسنجی مبتنی بر تحلیل استنباطی و رویکرد داده‌های تابلویی، تأثیر صنعت بیمه به عنوان یک نهاد واسطه‌گر مالی را بر رشد اقتصادی در کشورهای منتخب منطقه منا شامل الجزایر، بحرین، مصر، ایران، اردن، کویت، لبنان، مراکش، عمان، قطر، عربستان سعودی، تونس،

مروری بر پیشینه پژوهش

Totok et al. (2018) با استفاده از Linier Regression عوامل مؤثر بر خوشبختی را در نمونه‌ای آماری متشکل از ۴۲۳ پاسخ‌دهنده بررسی کرده‌اند. نتایج نشان داد شش عامل سلامتی، ایمنی، تفاهم خانوادگی، استفاده از اوقات فراغت، دارای خانه و دارایی‌های شخصی و محبت، ۵۹/۸٪ درصد در تعیین خوشبختی سهم دارند.

Wang and Lee (2018) با استفاده از مدل داده‌های تابلویی پویای آستانه‌ای، تأثیر نامتقارن بیمه زندگی بر هزینه‌های بهداشتی و رشد اقتصادی را به عنوان دو شاخص خوشبختی در ۲۴ کشور عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه طی سال‌های ۲۰۱۲-۱۹۹۹ بررسی کرده‌اند. نتایج نشان داد رشد بیمه زندگی رابطه بین رشد هزینه‌های سلامت و رشد اقتصادی را تغییر می‌دهد. به نحوی که در رژیم پایین رشد بیمه زندگی، رشد منفی بیمه زندگی هزینه‌های بهداشتی و رشد اقتصادی را تحریک نموده و تأثیر مثبتی به دنبال داشته است. اما، در رژیم بالا، رشد بیمه زندگی نمی‌تواند هزینه‌های بهداشتی و رشد اقتصادی را تحت تأثیر قرار دهد.

Ouedraogo et al. (2016) رابطه بین توسعه بخش بیمه‌های زندگی و رشد اقتصادی را به عنوان یکی از شاخص‌های خوشبختی در نمونه‌ای آماری متشکل از ۸۶ کشور در حال توسعه در طی دوره ۱۹۹۶-۲۰۱۱ بررسی کرده‌اند. نتایج اقتصادسنجی نشان داد توسعه بیمه زندگی بر رشد درآمد سرانه تأثیر مثبتی دارد. از سوی دیگر، این اثر با توجه به ویژگی‌های ساختاری کشورها متفاوت است. به نحوی که میزان نرخ بهره سپرده، اعتبار بانکی و ارزش بازار سهام تأثیر مثبت توسعه بیمه عمر بر رشد اقتصادی را کاهش و کیفیت نهادی آن را افزایش داده است. در نهایت، تأثیر بیمه زندگی بر رشد در کشورهای با نظام حقوقی بریتانیایی، در مقایسه با کشورهای با نظام حقوقی غیربریتانیایی کمتر است.

Dash et al. (2018) رابطه علی بین نفوذ بازار بیمه و رشد درآمد سرانه به عنوان یکی از شاخص‌های خوشبختی را در ۱۹ کشور منطقه یورو طی دوره ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۴ بررسی کرده‌اند. برای این منظور از سه شاخص مختلف نفوذ بازار بیمه یعنی نفوذ بیمه زندگی، نفوذ بیمه غیرزندگی و کل نفوذ بیمه زندگی و غیرزندگی استفاده شد. نتایج حاصل از تحلیل داده‌های تجربی نشان داد بین نفوذ بازار بیمه و رشد درآمد سرانه یک علیت دو طرفه وجود دارد. اما، این تأثیر در کلیه کشورهای منطقه یورو یکسان نیست. در نتیجه، سیاست‌های اقتصادی باید تفاوت‌های بازار بیمه و رشد درآمد سرانه را به منظور حفظ رشد پایدار در منطقه یورو مدنظر قرار دهد.

Haile and Nino Zarazua (2018) با استفاده از داده‌های طولی ۵۵ کشور با درآمد پایین و درآمد متوسط طی سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۹ به بررسی اثر مخارج اجتماعی دولت (بهداشت، آموزش و حمایت اجتماعی) بر سه شاخص رفاهی عمومی شامل توسعه انسانی، توسعه انسانی تعدیل شده نابرابر (Inequality-Adjusted Human

تعیین تأثیر توسعه بیمه‌های زندگی بر شاخص‌های خوشبختی در کشورهای منتخب پرداخته است. برای دستیابی به این هدف، فرم تبعی مدل تحقیق به شکل لگاریتمی و به صورت رابطه زیر است:

$$HI = f(DLI, GLOB, ND, GG) \quad (1)$$

$$DLI \geq 0, GLOB \geq 0, ND \leq 0, GG \geq 0$$

$$\frac{\partial HI}{\partial DLI} > 0, \frac{\partial HI}{\partial GLOB} > 0, \frac{\partial HI}{\partial ND} > 0, \frac{\partial HI}{\partial GG} > 0$$

$$\log(HI_{it}) = \beta_0 + \beta_1 \log(HI_{it-1}) + \beta_2 \log(DLI_{it}) + \beta_3 \log(GLOB_{it}) + \beta_4 \log(ND_{it}) + \beta_5 \log(GG_{it}) + U_{it} \quad (2)$$

$$U_{it} = v_i + e_{it} \quad (3)$$

در رابطه بالا، اندیس t معرف زمان، اندیس i معرف کشورهای منتخب و (HI) شاخص‌های خوشبختی و متغیر وابسته تحقیق است که شامل هشت شاخص اقتصاد (Econ)، کارآفرینی و فرصت (Entr)، حکمرانی (Gove)، آموزش (Educ)، سلامت (Heal)، ایمنی و امنیت (Safe)، آزادی‌های فردی (Pears) و سرمایه اجتماعی (Soci) می‌باشد. بنابراین، مدل تحقیق در هشت حالت برآورد شده است. به این صورت که در هر حالت یکی از شاخص‌های خوشبختی به عنوان متغیر وابسته در مدل منظور شده است. HI_{it-1} نیز متغیر وابسته باوقفه یا شاخص‌های خوشبختی در یک دوره قبل است که به صورت متغیر کنترل در سمت راست معادله ظاهر شده است. LL_{it} بیمه‌های زندگی متغیر توضیحی تحقیق است که از ضریب نفوذ بیمه زندگی به جای آن استفاده شده که حاصل تقسیم حق بیمه زندگی تولیدی یک کشور بر تولید ناخالص داخلی آن کشور است و برابر سازوکار بیان شده در بخش‌های پیشین انتظار می‌رود بر شاخص‌های خوشبختی تأثیر مثبت داشته باشد.

اما، تصریح یک مدل اقتصادسنجی مناسب که تغییر در رفتار خوشبختی را به نحو حداکثری توضیح دهد، مستلزم لحاظ نمودن سایر عوامل موثر بر آن تحت عنوان متغیرهای کنترل است. در این تحقیق، متغیرهای کنترل بر اساس مبانی نظری خوشبختی و به پیروی از مطالعات تجربی مرتبط با آن به شرح زیر انتخاب شده‌اند: $GLOB_{it}$ جهانی‌شدن است که به پیروی از [Lin et al. \(2017\)](#) و [Bran et al. \(2015\)](#) در مدل منظور شده و آن فرایندی است که طی آن مرزهای اقتصادی میان کشورها کمرنگ‌تر شده و تحرک روزافزون منابع، فناوری، کالا، خدمات، سرمایه و حتی نیروی انسانی در ماورای مرزها تسهیل می‌شود. در این تحقیق از امتیاز شاخصی به همین نام منتشره توسط موسسه اقتصادی سوئیس (KOF Swiss Economic Institute) برای سنجش آن استفاده شده که در بازه ۰ تا ۱۰۰ قرار دارد و عدد

ترکیه، امارات متحده عربی، قبرس، مالتا و اسرائیل طی دوره ۲۰۱۰-۱۹۹۷ بررسی کرده‌اند. بر اساس نتایج، افزایش یک درصدی متغیر حق بیمه سرانه باعث افزایش ۰/۲۳ درصدی رشد اقتصادی شده است. به عبارتی، صنعت بیمه بر رشد اقتصادی کشورهای مذکور اثر قابل توجهی داشته است.

[Amin Rashti and Ghorbani Velik Chali \(2013\)](#) با استفاده

از روش داده‌های تابلویی به بررسی اثر بیمه‌های زندگی بر شاخص توسعه انسانی در دو گروه از کشورهای با شاخص توسعه انسانی خیلی بالا و کشورهای با شاخص توسعه انسانی بالا پرداخته‌اند. نتایج نشان داد بیمه‌های زندگی بر شاخص توسعه انسانی در هر دو گروه کشورهای منتخب اثر مثبت و معناداری دارد. اما، این تأثیر در کشورهای با شاخص توسعه انسانی بالا از کشورهای با شاخص توسعه انسانی خیلی بالا بیشتر بوده است. به علاوه، سرمایه انسانی و تولید ناخالص داخلی نیز بر شاخص توسعه انسانی در هر دو گروه از کشورها تأثیر مثبت و معناداری دارند.

[Safari et al. \(2012\)](#) با به کارگیری روش داده‌های تابلویی

به بررسی رابطه میان توسعه بخش بیمه و رشد اقتصادی در ایران و کشورهای منتخب طی دوره ۲۰۰۹-۱۹۷۶ پرداخته‌اند. نتایج نشان داد با یک درصد افزایش در ضریب نفوذ بیمه (نسبت حق بیمه به تولید ناخالص داخلی) ۰/۰۳ درصد بر رشد اقتصادی در کشورهای مورد مطالعه افزوده شده است. به عبارتی، توسعه بیمه از عوامل موثر بر رشد اقتصادی در کشورهای منتخب طی دوره مورد بررسی بوده است.

همان‌گونه که ملاحظه شد پیشینه پژوهش را در دو دسته می‌توان تقسیم‌بندی نمود. نخست مطالعاتی مانند [Wang and Lee \(2018\)](#)، [Ouedraogo et al. \(2016\)](#)، [Dash et al. \(2018\)](#)، [Liubao et al. \(2017\)](#)، [Hajitabar et al. \(2016\)](#)، [Jahani and Dehghani \(2015\)](#)، [Shahbazi et al. \(2013\)](#)، [Amin Safari et al. \(2012\)](#) و [Rashti and Ghorbani Velik Chali \(2013\)](#) که تأثیر صنعت بیمه به طور عام و برخی از انواع بیمه از جمله بیمه‌های زندگی را به طور خاص بر برخی از شاخص‌های خوشبختی مانند درآمد (رشد اقتصادی)، سلامت، امید به زندگی، کیفیت زندگی خانوار، مرگ‌ومیر نوزادان و توسعه انسانی بررسی کرده‌اند. دسته دوم، مطالعاتی مانند [Haile and Nino Zarazua \(2018\)](#)، [Rafeei and Sayadi \(2018\)](#)، [Shahabadi et al. \(2017\)](#)، [Rezaee et al. \(2014\)](#) و [Falihi Pirstasti and Rahbarinezhad \(2012\)](#) که تأثیر متغیرهایی غیر از بیمه‌های زندگی از جمله مخارج اجتماعی دولت، سیاست‌های مالی دولت، مدیریت منابع طبیعی، مدیریت شهری را بر خوشبختی یا برخی از شاخص‌های خوشبختی مانند سلامت و توسعه انسانی بررسی کرده‌اند. بنابراین، بررسی تأثیر توسعه بیمه‌های زندگی بر کلیه شاخص‌های خوشبختی، علیرغم ضرورت آن، در مطالعات انجام شده اعم از داخلی و خارجی سابقه ندارد.

روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر با استفاده از تحلیل رگرسیون چند متغیره به

جدول ۱. مآخذ آماری متغیرهای تحقیق

نوع متغیر	نام متغیر	منبع آماری	نشانی اینترنتی
وابسته	شاخص‌های خوشبختی	پایگاه موسسه لگاتوم	www.prosperity.com
کلیدی	توسعه بیمه‌های زندگی	پایگاه مجله سیگما	https://www.swissre.com
	جهانی‌شدن	موسسه اقتصادی سوئیس	https://kof.ethz.ch
کنترل	ریسک بلایای طبیعی	پایگاه دانشگاه سازمان ملل	https://kof.ethz.ch/
	فاصله جنسیتی	پایگاه مجمع جهانی اقتصاد	www.weforum.org

نمونه آماری تحقیق شامل ۱۰ کشور در حال توسعه عضو سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) شامل آنگولا، اکوادور، الجزایر، امارات متحده عربی، ایران، عربستان سعودی، قطر، کویت، نیجریه و ونزوئلا و ۴ کشور عضو شورای نوردیک شامل دانمارک، سوئد، فنلاند و نروژ است. علت انتخاب این دو گروه تفاوت آنها از نظر توسعه بیمه‌های زندگی و شاخص‌های خوشبختی است. به نحوی که اغلب کشورهای عضو اوپک علی‌رغم برخورداری از منابع طبیعی فراوان و درآمدهای سرشار حاصل از آن، از نظر شاخص‌های خوشبختی وضعیت چندان مطلوبی ندارند. به‌طور مشخص، ایران، الجزایر، ونزوئلا، نیجریه، آنگولا و عراق به عنوان اعضای اوپک به لحاظ خوشبختی در بین ۱۴۹ کشور جهان، به ترتیب در رده ۱۰۸، ۱۱۶، ۱۲۶، ۱۲۹، ۱۴۱ و ۱۴۳ قرار گرفته‌اند. البته، در بین کشورهای عضو اوپک، امارات متحده عربی، قطر، کویت، اکوادور و عربستان سعودی نسبتاً وضعیت بهتری دارند و به ترتیب در رتبه‌های ۳۹، ۴۶، ۶۶، ۷۱ و ۸۶ قرار گرفته‌اند. این در حالی است که کشورهای عضو شورای نوردیک علی‌رغم بهره‌مندی از منابع طبیعی کمتر، به لحاظ شاخص‌های خوشبختی وضعیت بسیار مساعدی دارند. به‌طوری که نروژ، فنلاند، دانمارک و سوئد به ترتیب حائز رتبه‌های اول، سوم، پنجم و ششم کشورهای خوشبخت جهان شده‌اند (Legatum Index). از سویی، سهم بیمه‌های زندگی در اقتصاد کشورهای عضو اوپک از جمله آنگولا، اکوادور، الجزایر، ایران، عربستان سعودی، کویت، نیجریه و ونزوئلا بسیار ناچیز بوده و کمتر از نیم درصد است. حال آن که این نسبت در کشورهای عضو شورای نوردیک شامل فنلاند، دانمارک، سوئد و نروژ به ترتیب ۸/۷۰، ۷/۴۶، ۴/۹۸ و ۲/۸۹ درصد است که در مقایسه با کشورهای عضو اوپک رقم بالا و قابل قبولی محسوب می‌شود (Sigma). البته، وجود داده‌های مورد نیاز و امکان دسترسی به آنها نیز در این انتخاب مؤثر بوده است. داده‌های تجربی متغیرهای تحقیق از نوع آمار ثانویه است که از منابع آماری مشروحه در جدول ۱ گردآوری شده است.

یافته‌ها

پیش از تخمین مدل، باید ایستایی متغیرها بررسی شود. زیرا، استفاده از روش‌های معمول اقتصادسنجی بر فرض ایستایی متغیرها استوار است و در صورت استفاده از داده‌های ناپایستا و عدم استقلال

بیشتر و به ۱۰۰ نزدیکتر به منزله ادغام هرچه بیشتر یک کشور به لحاظ اجتماعی، سیاسی و اقتصادی با جهان خارج است. ضمناً تأثیر آن بر شاخص‌های خوشبختی بستگی به کیفیت حکمرانی، ظرفیت جذب و آمادگی و توانایی کشورها برای ادغام با دنیای خارج می‌تواند مثبت یا منفی باشد.

ND_{it} بلایای طبیعی است که از نمره شاخص ریسک جهانی منتشره توسط دانشگاه سازمان ملل به عنوان جایگزین آن استفاده شده است. این شاخص ریسک بلایای طبیعی شامل سیل، زلزله، آتشفشان، طوفان، خشکسالی و بالا آمدن آب دریا را در کشورهای مختلف اندازه‌گیری و کمی‌سازی می‌کند و بر اساس روش‌شناسی آن، نمره کمتر از ۳/۴۶ درصد به منزله ریسک بسیار پایین؛ نمره بین ۳/۴۷ تا ۵/۴۶ درصد به منزله ریسک متوسط؛ نمره بین ۷/۳۱ تا ۱۰/۳ درصد به منزله ریسک بالا و نمره بیش از ۱۰/۴۰ درصد به منزله ریسک بسیار بالا است. ضمناً، به پیروی از (Berlemann 2015) و (Yamamura 2012) انتخاب شده و انتظار می‌رود بر شاخص‌های خوشبختی تأثیر منفی داشته باشد. زیرا، بلایای طبیعی با آثار مخرب از جمله تلفات جانی، خسارات مادی، فشارهای روانی و برهم زدن برنامه‌های زندگی و آتیه افراد همراه است و وقوع آن موجب کاهش رضایت از زندگی و خوشبختی در انسان می‌شود.

GG_{it} فاصله جنسیتی یک شاخص مقایسه‌ای میان دو جنس مرد و زن است و از شاخص جهانی فاصله جنسیتی (Gender Gap) منتشره توسط مجمع جهانی اقتصاد (United Nations University) به عنوان جایگزین آن استفاده شده که تفاوت‌های میان زنان و مردان در کشورهای مختلف را در چهار بُعد سیاسی، اقتصادی، آموزش و بهداشت اندازه‌گیری می‌کند و نمره آن بین صفر و یک است که صفر نشانه نابرابری مطلق و یک به معنای برابری مطلق است. ضمناً، این شاخص به پیروی از مطالعات (Qian 2017) و (Kabene et al. 2017) در مدل تحقیق منظور شده و انتظار می‌رود بر شاخص‌های خوشبختی تأثیر مثبت داشته باشد. زیرا، کاهش فاصله جنسیتی و تبعیض بین مردان و زنان، نه تنها کامیابی، شادی و خوشبختی زنان را افزایش می‌دهد، بلکه، سرریز اثرات این کامیابی و خوشبختی بر به تقویت شادی و خوشبختی سایر افراد جامعه نیز کمک می‌نماید.

جدول ۲. آزمون ایستایی متغیرها

نتیجه	احتمال پذیرش فرضیه صفر	مقدار بحرانی (0/05)	متغیر
I(0)	0/00	-5/05	LECON
I(0)	0/00	-6/31	LENTR
I(0)	0/00	-6/44	LGOVE
I(0)	0/00	-6/17	LEDUC
I(0)	0/00	-5/43	LHEAL
I(0)	0/00	-5/62	LSAFE
I(0)	0/00	-5/50	LPERS
I(0)	0/00	-6/29	LSOCI
I(0)	0/00	-4/38	LDLI
I(0)	0/00	-5/06	LGLOB
I(0)	0/00	-6/92	LND
I(0)	0/00	-4/83	LGG

جدول ۳. نتایج آزمون قابلیت تخمین مدل به صورت داده‌های تابلویی

حالت	آماره F	احتمال	نتیجه
اول	18/614	0/00	مدل به صورت داده‌های تابلویی
دوم	19/112	0/00	مدل به صورت داده‌های تابلویی
سوم	19/554	0/00	مدل به صورت داده‌های تابلویی
چهارم	17/009	0/00	مدل به صورت داده‌های تابلویی
پنجم	16/132	0/00	مدل به صورت داده‌های تابلویی
ششم	17/077	0/00	مدل به صورت داده‌های تابلویی
هفتم	18/903	0/00	مدل به صورت داده‌های تابلویی
هشتم	18/667	0/00	مدل به صورت داده‌های تابلویی

هستند و احتمال کاذب بودن رگرسیون برآوردی منتفی است. از آنجا که مدل داده‌های تابلویی حاصل ترکیب داده‌های مقاطع مختلف در طول زمان است. در برخی از تحقیقات قابلیت ترکیب داده‌ها از طریق آزمون F لیمر بررسی می‌شود. در این آزمون، فرضیه H_0 (یکسان بودن عرض از مبدأها) در مقابل فرضیه H_1 (متفاوت بودن عرض از مبدأها) مورد بررسی قرار می‌گیرد. نتایج به شرح جدول ۳ نشان داد مقادیر F محاسباتی از مقدار جدول بیشتر است. بنابراین، فرضیه صفر رد و اثرات گروه پذیرفته می‌شود. در نتیجه، تخمین مدل

میانگین، واریانس و کواریانس متغیرها از زمان، آزمون‌های F ، t و استنتاج آماری معتبر نخواهد بود و این احتمال وجود دارد که به رگرسیون کاذب منجر شود. در این تحقیق، با استفاده از روش Levin-Lin-Cho که فرضیه H_0 (سری زمانی دارای ریشه واحد) در مقابل فرضیه H_1 (ایستایی سری زمانی) مورد آزمون می‌گیرد، ایستایی متغیرها بررسی شد که نتایج به شرح جدول ۲ نشان داد، فرضیه H_0 در سطح اطمینان ۹۵ درصد برای کلیه متغیرهای به کار رفته در مدل رد می‌شود. به عبارتی، کلیه متغیرها در سطح ایستا

به صورت داده‌های تابلویی تأیید گردیده است. در نهایت، مدل تحقیق با استفاده از الگوی داده‌های تابلویی پویا و به روش گشتاورهای تعمیم‌یافته در هشت حالت برآورد شد و نتایج حاصله در **جدول ۴** و **جدول ۵** ارائه شده است. البته، برای اطمینان از مناسب بودن روش گشتاورهای تعمیم‌یافته در برآورد مدل، دو آزمون انجام شده است. نخست، آزمون سارگان که برای اثبات شرط اعتبار تشخیص بیش از حد یعنی اعتبار صحت متغیرهای ابزاری به کار رفته و فرضیه صفر آن دال بر مناسب بودن متغیرهای ابزاری است. در این تحقیق، مقدار احتمال آماره سارگان در هر هشت حالت تخمین بزرگتر از ۵ درصد است که نشان داد عدم همبستگی ابزارها با اجزای اخلاص را نمی‌توان رد کرد. بنابراین، ابزارهای مورد استفاده در تخمین مدل از اعتبار لازم برخوردارند. آزمون دوم، آزمون همبستگی پسمانده مرتبه اول $AR(1)$ و مرتبه دوم $AR(2)$ است که به زعم **Arellano and Bond (1991)** در تخمین گشتاورهای تعمیم‌یافته جملات اخلاص

جدول ۴. نتایج برآورد مدل به روش گشتاورهای تعمیم یافته

متغیرهای توضیحی ▼	حالت اول متغیر وابسته: اقتصاد		حالت دوم متغیر وابسته: کارآفرینی و فرصت		حالت سوم متغیر وابسته: حکمرانی		حالت چهارم متغیر وابسته: آموزش	
	ضریب	آماره t	ضریب	آماره t	ضریب	آماره t	ضریب	آماره t
LHI(-1)	0/382*	5/68	0/408*	6/09	0/276*	5/55	0/202*	5/41
LDLI	0/042**	3/07	0/025**	3/30	0/014**	2/81	0/053*	4/02
LGLOB	0/069*	6/06	0/094*	6/55	0/102*	6/01	0/041*	6/32
LND	-0/18**	-5/27	-0/056**	-2/78	-0/023**	-3/01	-0/033**	-3/22
LGG	0/134*	5/18	0/088*	5/05	0/032**	3/00	0/191*	5/81
Sargan test statistic	5/938	0/52	5/935	0/52	5/930	0/52	5/941	0/52
AR(1)	-3/63	0/00	-3/60	0/00	-3/58	0/00	-3/65	0/00
AR(2)	-0/28	0/70	-0/27	0/70	-0/26	0/70	-0/29	0/70
R ²	0/822		0/818		0/814		0/830	
Adjusted R ²	0/783		0/779		0/776		0/791	
Number of obs	168		168		168		168	
Number of groups	12		12		12		12	
Obs per group	14		14		14		14	

(نشانه‌های * و ** به ترتیب سطوح معناداری 1٪ و 5٪ است)

جدول ۵. نتایج برآورد مدل به روش گشتاورهای تعمیم یافته

متغیرهای توضیحی ▼	حالت پنجم متغیر وابسته: سلامت		حالت ششم متغیر وابسته: ایمنی و امنیت		حالت هفتم متغیر وابسته: آزادی‌های فردی		حالت هشتم متغیر وابسته: سرمایه اجتماعی	
	ضریب	آماره t	ضریب	آماره t	ضریب	آماره t	ضریب	آماره t
LHI(-1)	0/194*	5/32	0/212*	5/42	0/254*	5/57	0/180*	5/01
LDLI	0/063**	3/44	0/008***	2/07	0/019***	2/05	0/015***	2/06
LGLOB	0/038*	6/12	0/083*	5/71	0/072*	6/61	0/027*	6/00
LND	-0/086*	-4/89	-0/101*	-4/80	-0/01***	-2/00	-0/067***	-2/21
LGG	0/106*	5/33	0/016**	2/06	0/119*	6/08	0/095*	5/20
Sargan test statistic	5/945	0/53	5/926	0/51	5/923	0/51	5/921	0/51
AR(1)	-3/67	0/00	-3/56	0/00	-3/54	0/00	-3/53	0/00
AR(2)	-0/30	0/71	-0/25	0/693	-0/24	0/69	-0/24	0/692
R ²	0/836		0/804		0/799		0/772	
Adjusted R ²	0/794		0/765		0/758		0/736	
Number of obs	168		168		168		168	
Number of groups	12		12		12		12	
Obs per group	14		14		14		14	

(نشانه‌های * و ** به ترتیب سطوح معناداری 1٪ و 5٪ است)

دارد. بر این اساس، ۱ درصد رشد بیمه‌های زندگی سبب ۰/۰۶۳ درصد افزایش در شاخص سلامت شده است. زیرا، توسعه بیمه‌های زندگی، توانایی مالی بسیاری از افراد و مخصوصاً سالمندان را در تأمین هزینه‌های بهداشتی و درمانی افزایش داده و شاخص سلامت را در جامعه بهبود بخشیده است.

تأثیر بیمه‌های زندگی بر شاخص ایمنی و امنیت مثبت و معنادار است که با نتیجه مطالعه دبیرخانه سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (۲۰۱۳) نیز همخوانی دارد. بر این اساس، ۱ درصد رشد بیمه‌های زندگی سبب افزایش ۰/۰۰۸ درصدی شاخص ایمنی و امنیت شده است. زیرا، افزایش سرمایه‌گذاری در بیمه‌های زندگی، توانایی نسبی افراد برای سکونت در مناطق با امنیت و ایمنی بالاتر را افزایش داده است.

تأثیر بیمه‌های زندگی بر شاخص آزادی‌های فردی مثبت و معنادار است که با نتیجه مطالعه (Huber et al. (2013 نیز همخوانی دارد. بر این اساس، ۱ درصد رشد بیمه‌های زندگی سبب افزایش ۰/۰۱۹ درصدی شاخص آزادی‌های فردی شده است. زیرا، افزایش سرمایه‌گذاری در بیمه‌های زندگی، انتخاب محل زندگی بر اساس علائق فردی را امکان‌پذیرتر نموده و به تحقق آزادی‌های فردی کمک کرده است.

تأثیر بیمه‌های زندگی بر شاخص سرمایه اجتماعی مثبت و معنادار است که با نتیجه مطالعه دبیرخانه سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (۲۰۱۳) نیز همخوانی دارد. بر این اساس، ۱ درصد رشد بیمه‌های زندگی سبب افزایش ۰/۰۱۵ درصدی شاخص سرمایه اجتماعی شده است. زیرا، افزایش سرمایه‌گذاری در بیمه‌های زندگی، تمکن مالی افراد برای مشارکت در امور خیریه و کمک به هموعان را افزایش و به ایجاد برابری، تحقق عدالت اجتماعی و افزایش سرمایه اجتماعی کمک نموده است.

همچنین، تأثیر متغیرهای کنترلی جهانی شدن و فاصله جنسیتی بر شاخص‌های خوشبختی مثبت و معنادار و تأثیر ریسک بلایای طبیعی بر شاخص‌های خوشبختی منفی و معنادار است که با مبانی نظری و نتیجه مطالعات تجربی مطابقت دارد.

تأثیر متغیر وابسته باوقفه (شاخص‌های خوشبختی سال قبل) بر کلیه شاخص‌های خوشبختی مثبت و معنادار است که با مبانی نظری همخوانی دارد. زیرا، افزایش شاخص‌های خوشبختی در دوره قبل از بستر مناسب برای این کار حکایت دارد و تسری این شرایط به دوره بعد سبب بهبود دوباره شاخص‌های خوشبختی شده است.

جمع بندی و پیشنهادها

همان‌گونه که نتایج نشان داد بیمه‌های زندگی با پوشش ریسک از یک‌سو؛ و سرمایه‌گذاری حق بیمه‌های دریافتی در بخش‌های مختلف اقتصادی از سوی دیگر باعث بهبود شاخص‌های خوشبختی شده است. بنابراین، پیشنهاد می‌شود بیمه‌های زندگی به گونه‌ای طراحی شوند که افراد متناسب با نیازها و اولویت‌های خود بتوانند از آنها در شئون مختلف زندگی روزمره اعم از آموزش، سلامت، ایمنی،

باید دارای همبستگی سریالی مرتبه اول (AR(1) و فاقد همبستگی سریالی مرتبه دوم (AR(2) باشند. نتایج این آزمون برای هشت حالت تخمین نشان داد ضریب خودرگرسیون مرتبه اول (AR(1) معنی‌دار و ضریب خودرگرسیون مرتبه دوم (AR(2) معنی‌دار نیست. بنابراین، در حالت مختلف تخمین تورش تصریح وجود ندارد و نتایج قابل اطمینان است.

نتایج و بحث

تأثیر بیمه‌های زندگی بر شاخص اقتصاد مثبت و معنادار است که با نتیجه مطالعات (Peleckiene et al. (2019 و (UI Din (2017 همخوانی دارد. بر این اساس، یک درصد رشد بیمه‌های زندگی سبب افزایش ۰/۰۴۲ درصدی رشد اقتصاد شده است. زیرا، توسعه بیمه‌های زندگی با تجمیع منابع پس‌اندازی خرد افراد و هدایت آنها به طرح‌های سرمایه‌گذاری مولد سبب افزایش رشد اقتصادی، بهبود رفاه اجتماعی و رضایتمندی بیشتر آحاد جامعه از اقتصاد شده است. به‌علاوه، رشد بیمه‌های زندگی به‌عنوان جزئی از ابزارهای مالی به توسعه و کارایی بخش مالی کمک نموده است. همچنین، توسعه بیمه‌های زندگی از طریق تأمین رفاه بخشی از جامعه، نیاز به هزینه منابع دولتی در بخش بهداشت عمومی را کاهش داده و با آزاد نمودن منابع بیشتر برای توسعه زیرساخت‌ها به تصحیح سیاست‌های اقتصادی کمک نموده است.

تأثیر بیمه‌های زندگی بر شاخص کارآفرینی و فرصت مثبت و معنادار است که با نتیجه مطالعه (Masci (2013 نیز همخوانی دارد. بر این اساس، یک درصد رشد بیمه‌های زندگی با ۰/۰۲۵ درصد افزایش در شاخص کارآفرینی و فرصت همراه بوده است. زیرا، توسعه بیمه‌های زندگی بخشی از خسارات ناشی از خطرات موجود در تصمیم‌گیری‌های کارآفرینانه را پوشش و به تأمین مالی کارآفرینان کمک نموده که در نهایت به افزایش کارآفرینی منجر شده است.

تأثیر بیمه‌های زندگی بر شاخص حکمرانی مثبت و معنادار است که با نتیجه مطالعه دبیرخانه سازمان همکاری اقتصادی و توسعه نیز همخوانی دارد. بر این اساس، یک درصد رشد بیمه‌های زندگی سبب ۰/۰۱۴ درصد افزایش در شاخص حکمرانی شده است. زیرا، توسعه بیمه‌های زندگی با کاهش بار وظایف تأمین رفاه اجتماعی دولت، منابع مالی این نهاد برای اعمال حاکمیت کارآ و اثربخش در سایر حوزه‌ها را افزایش داده و منجر به بهبود حکمرانی شده است.

تأثیر بیمه‌های زندگی بر شاخص آموزش مثبت و معنادار است که با نتیجه مطالعه (Alcaraz et al. (2017 نیز همخوانی دارد. بر این اساس، یک درصد رشد بیمه‌های زندگی سبب ۰/۰۲۳ درصد افزایش در شاخص آموزش شده است. زیرا، توسعه بیمه‌های زندگی به افراد امکان داده تا بخشی از درآمد فعلی را پس‌انداز و صرف پرداخت هزینه تحصیلات و مهارت‌آموزی خود و اطرافیان در آینده نمایند که به بهبود آموزش انجامیده است.

تأثیر بیمه‌های زندگی بر شاخص سلامت مثبت و معنادار است که با نتیجه مطالعه (Levy and Meltzer (2008 نیز همخوانی

کارآفرینی و ... استفاده کنند و خوشبختی خویش را بیشتر نمایند.

مشارکت نویسندگان

نویسنده اول در تدوین و بازنگری مقاله و به ترتیب نویسنده دوم و سوم در جمع آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها نقش داشته‌اند.

تشکر و قدردانی

نویسندگان این مقاله از داوران و دست اندرکاران محترم پژوهشنامه بیمه تقدیر و تشکر می‌نمایند.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که در مورد انتشار این مقاله تضاد منافع وجود ندارد. علاوه بر این، موضوعات اخلاقی شامل سرقت ادبی، رضایت آگاهانه، سوءرفتار، جعل داده‌ها، انتشار و ارسال مجدد و مکرر توسط نویسندگان رعایت شده است.

دسترسی آزاد

کپی‌رایت نویسنده(ها) ©2021: این مقاله تحت مجوز

بین‌المللی Creative Commons Attribution 4.0 اجازه استفاده، اشتراک‌گذاری، اقتباس، توزیع و تکثیر را در هر رسانه یا قالبی مشروط به درج نحوه دقیق دسترسی به مجوز CC منوط به ذکر تغییرات احتمالی بر روی مقاله می‌باشد. لذا به استناد مجوز مذکور، درج هرگونه تغییرات در تصاویر، منابع و ارجاعات یا سایر مطالب از اشخاص ثالث در این مقاله باید در این مجوز گنجانده شود، مگر اینکه در راستای اعتبار مقاله به اشکال دیگری مشخص شده باشد. در صورت عدم درج مطالب مذکور و یا استفاده فراتر از مجوز فوق، نویسنده ملزم به دریافت مجوز حق نسخه‌برداری از شخص ثالث می‌باشد.

به‌منظور مشاهده مجوز بین‌المللی Creative Commons Attribution 4.0 به آدرس زیر مراجعه گردد:

<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

یادداشت ناشر

ناشر نشریه پژوهشنامه بیمه با توجه به مرزهای حقوقی در نقشه‌های منتشرشده بی‌طرف باقی می‌ماند.

منابع

- Alcaraz, C.; Chiquiar, D.; Orraca, M.J.; Salcedo, A., (2017). The effect of publicly provided health insurance on education outcomes in Mexico. *World Bank Econ. Rev.*, 30(1): S145-S156 (11 Pages).
- Arellano, M.; Bond, S., (1991). Some tests of specification for panel data: Monte Carlo evidence and an application to employment equations. *Rev. Econ. Stud.*, 58(2): 277-297 (20 Pages).
- Amin Rashti, N.; Ghorbani Velik Chali, A., (2013). The effects of life insurance on the human development index. The 19th National Conference and the 5th International Seminar on Insurance and Development, Tehran, Iran. [In Persian]
- Berlemann, M., (2015). Hurricane Risk, Happiness and Life Satisfaction. Some Empirical Evidence on the Indirect Effects of Natural Disasters. *Life Satisfaction Mental Health*, 2(F19): 1-30 (29 Pages).
- Bran, F.; Radulescu, C.V.; Ioan, I., (2015). Globalization, economic growth and happiness: The perspectives of an economy based on non-material values. *J. Knowl. Manag. Econ. Inf. Technol.*, 5(6): 1-14 (13 Pages).
- Dash, S.; Pradhan, R.P.; Maradana, R.P.; Gaurav, K.; Zaki, D.B.; Jayakumar, M., (2018). Insurance market penetration and economic growth in Euro-zone countries: Time series evidence on causality. *Future Bus. J.*, 4(1): 50-67 (17 Pages).
- Easterlin, R.A., (2001). Income and happiness: Towards a unified theory. *Econ. J.*, 111(473): 465-484 (19 Pages).
- Falihi Pirbasti, N.; Rahbarinezhad, S., (2012). Happiness and productivity of labor in Iran: Econometric method and systems dynamic approaches. *Dev. Econ. Plann.*, 1(1): 1-24 (23 Pages). [In Persian]
- Haile, F.; Nino Zarazua, M., (2018). Does social spending improve welfare in low income and middle-income countries?. *J. Int. Deve.*, 30(3): 367-398 (31 Pages).
- Hajitabar, Z.; Nasiripour, A.; Jahani, M., (2016). The Effect of Supplemental Health Insurance on Family Quality of Life. *J. Babol Univ. Med. Sci.*, 18(8): 67-72 (5 Pages). [In Persian]
- Huber, E.; Rueschemeyer, D.; Stephens, J.D., (1993). The impact of economic development on democracy. *J. Econ. Perspect.*, 7(3): 71-86 (15 Pages).
- Jahani, F.; Dehghani, A., (2015). The effect of insurance industry on economic growth in Middle East and North Africa (MENA) countries. *Financ. Econ.*, 9(32): 123-138 (15 Pages). [In Persian]
- Jalili Kamju, S.P.; Nademi, Y., (2019). The relationship between income inequality and happiness inequality: A case study of Iran. *J. Econ. Policy*, 11(21): 77-101 (24 Pages). [In Persian]
- Kabene, S.; Baadel, S.; Jiwani, Z.; Lobo, V., (2017). Women in political positions and countries' level of happiness. *J. Inte. Women's Stud.*, 18(4): 209-217 (8 Pages).
- Levy, H.; Meltzer, D., (2008). The impact of health insurance on health. *Annu. Rev. Public Health*, 29(4): 399-409 (10 Pages).
- Li, B.; Lu, Y., (2009). Happiness and development: The

- effect of mental well-being on economic growth. Conference on Improving the Human Destiny. Lingnan University.
- Lin, C.H.A.; Lahiri, S.; Hsu, C.P., (2017). Happiness and globalization: A spatial econometric approach. *J. Happiness Stud.*, 18(6): 1841-1857 **(16 Pages)**.
- Liubao, G.U.; Huihui, F.E.N.G.; Jian, J.I.N., (2017). Effects of medical insurance on the health status and life satisfaction of the elderly. *Iran. J. Public health*, 46(9): 1193-1203 **(10 Pages)**.
- Mahmoud Salehi, J.A., (2017). Insurance rights. Tehran: Central insurance of Iran, Research management and planning. Second edition.
- Masci, P., (2013). Insurance market development and entrepreneurship, with a focus on Latin America and Brazil (Doctoral dissertation), George Mason University.
- Momeni Vesalian, H.; Zaghi Moal, A.; Al Ahmadi, E., (2012). The effect of inflation on life insurance and solutions to neutralize it. *Finance. Econ.*, 7(23): 31-59 **(28 Pages)**.
- Ng, Y.K., (1997). A case for happiness, cardinalism, and interpersonal comparability. *Econ. J.*, 107(445): 1848-1858 **(10 Pages)**.
- Nili, F.; Babazadeh Khorasani, B., (2014). Identification of factors affecting subjective welfare in Iran. *J. Monetary Banking Res.*, 6(14): 27-48 **(21 Pages)**. [In Persian]
- OECD Secretariat. (2000). The advantages of developing life insurance.
- Oswald, A.J., (1997). Happiness and economic performance. *Econ. J.*, 107(445): 1815-1831 **(16 Pages)**.
- Ouedraogo, I.; Guerineau, S.; Sawadogo, R., (2016). Life insurance development and economic growth: Evidence from developing countries. *Int. Dev. Res. Center Stud. Pap. Ser.*, 2(2): 201616.
- Peleckiene, V.; Peleckis, K.; Dudzeviciute, G.; Peleckis, K.K., (2019). The relationship between insurance and economic growth: Evidence from the European Union countries. *Econ. Res.*, 32(1): 1138-1151 **(13 Pages)**.
- Qian, G., (2017). The effect of gender equality on happiness: Statistical modeling and analysis. *Health Care Women Int.*, 38(2): 75-90 **(15 Pages)**.
- Rafeei, M.; Sayadi, M., (2018). Investigating the relation between government fiscal policy and social welfare with Emphasis on Amartya Sen index (bound ARDL testing approach). *Econ. Growth Dev. Res.*, 8(32): 151-168 **(17 Pages)**. [In Persian]
- Rao, M. S.; Srinivasulu, R., (2013). Contribution of insurance sector to growth and development of the Indian economy. *IOSR J. Bus. Manage.*, 7(4): 45-52 **(7 Pages)**.
- Rezaee, A.A.; Reshadat jou, H.; Sheikhi, A., (2014). The role of urban management in indicators promotion pertaining to citizen prosperity (Field study on residents in zone 3 on 5th municipal district of Tehran). *Urban Manage. Stud.*, 6(18): 108-125 **(17 Pages)**. [In Persian]
- Safari, S.; Soltani, H.; Mahdavi, G., (2012). The Analyze of the relationship between insurance industry development and economic growth in developing countries (Algeria, Indonesia, Malaysia, Pakistan, Turkey, Philipines, Egypt, India) and Comparson. *Finan. Econ.*, 5(15): 131-152 **(21 Pages)**. [In Persian]
- Shahabadi, A.; Mehri Taliabi, F.; Davari Kish, R., (2017). The effect of natural resource management (from the institutional index of governance) on the happiness index of selected OPEC countries in comparison with Norway. *Dev. Strategy*, 51(13): 60-89 **(29 Pages)**. [In Persian]
- Shahbazi, K.; Bashir Khodaparasti, R.; Ehterami, M., (2013). The relationship between life and non-life insurance development and economic growth in Iran: An application of the ARDL bounds testing approach. *Iran. J. Insur. Res.*, 2(3): 21-46 **(25 Pages)**. [In Persian]
- Totok, W.A.; Ilmi, U.C.; Hendra, S.; Mohamad, H.K., (2018). Factors affecting of lifes happiness. In proceedings of the annual conference on social sciences and humanities (ANCOSH 2018)-revitalization of local wisdom in global and competitive era (pp. 41-45). Universitas Kanjuruhan Malang (UNIKAMA).
- UI Din, S.M.; Abu Bakar, A.; Regupathi, A., (2017). Does insurance promote economic growth: A comparative study of developed and emerging/developing economies. *Cogent Econ.Finance*, 5(1): 1390029.
- Wang, K.M.; Lee, Y.M., (2018). The impacts of life insurance asymmetrically on health expenditure and economic growth: Dynamic panel threshold approach. *Econ. Res.*, 31(1): 440-460 **(20 Pages)**.
- Yamamura, E., (2012). Natural disasters and their long-term effect on happiness: The case of the great Hanshin-Awaji earthquake. *Pap. Reg. Sci.*, 95(S1): 37505.

AUTHOR(S) BIOSKETCHES	معرفی نویسندگان
<p>ابوالفضل شاه‌آبادی، استاد گروه اقتصاد، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء تهران، ایران</p> <ul style="list-style-type: none">Email: a.shahabadi@alzahra.ac.irORCID: 0000-0002-9316-8296Homepage: https://staff.alzahra.ac.ir/shahabadi	
<p>علی مرادی، کارشناس ارشد گروه اقتصاد، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی اراک، اراک، ایران</p> <ul style="list-style-type: none">Email: ali.artiman.moradi@gmail.comORCID: 0000-0002-4405-7506Homepage: https://arak.iau.ir/management/fa	
<p>مریم سادات سید رضائی، کارشناس ارشد گروه مدیریت بازرگانی، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی تهران، تهران، ایران</p> <ul style="list-style-type: none">Email: a.seyedrezaei1@gmail.comORCID: 0009-0009-1211-5386Homepage: https://ctb.iau.ir/manage/fa/page/2475/%DA%AF%D8%B1%D9%88%D9%87-%D8%A8%D8%A7%D8%B2%D8%B1%DA%AF%D8%A7%D9%86%DB%8C	

HOW TO CITE THIS ARTICLE	
<p>Shahabadi, A.; Moradi, A.; Seyed Rezaei, M.S., (2021). The effect of life insurance development on happiness indicators in selected countries. <i>Iran. J. Insur. Res.</i>, 10(3): 155-168.</p> <p>DOI: 10.22056/ijir.2021.03.01</p> <p>URL: https://ijir.irc.ac.ir/article_134709.html?lang=en</p>	